

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 4 від 30 березня 2015 р.)

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – д-р іст. наук, професор С. І. Посохов (ХНУ імені В.Н.Каразіна)

Калініченко В. В., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Наумов С. О., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Сергєєв І. П., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Сорочан С. Б., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Станчев М. Г., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Чувпило О. О., д-р іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Астахова К. В., д-р іст. наук, професор (Харківський гуманітарний університет

«Народна українська академія»)

Греченко В. А., д-р іст. наук, професор (Харківський національний університет внутрішніх справ)

Потрашков С. В., д-р іст. наук, професор (Харківська державна академія культури)

Сенін О. С., д-р іст. наук, професор (Російський державний гуманітарний університет)

Тодєв І., д-р іст. наук, професор (Болгарська академія наук)

Явор Г., д-р іст. наук, професор (університет Марії Кюри-Склодовської, Польща)

Буйнов Ю. В., канд. іст. наук, доцент (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Духопельников В. М., канд. іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Іващенко В. Ю., канд. іст. наук, доцент (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Куделко С. М., канд. іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Миколєнко Д. В. канд. іст. наук, доцент, відповід. секретар (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Пугач Є. П., канд. іст. наук, професор (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Куліков В. О., канд. іст. наук, доцент (ХНУ імені В. Н. Каразіна)

Шатохін І. Т., канд. іст. наук, професор (Белгородський державний національний

дослідницький університет)

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61022 Харків, майдан Свободи, 4, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, історичний факультет. Тел.: (057) 707-56-68; факс: (057) 702-03-79
E-mail: istvestnik@gmail.com; сайт: <http://history.karazin.ua>

Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1145 : Серія «Історія». – Вип. 50. – 336 с.

Матеріали «Вісника» відображають актуальні проблеми історії України, стародавньої та середньовічної історії, археології, нової та новітньої історії, історіографії та джерелознавства.

Для викладачів, науковців, студентів і всіх, хто цікавиться історією.

Статті пройшли внутрішнє та зовнішнє рецензування

Свідectво про державну реєстрацію КВ № 11825-696 ПР від 04.10.06

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2015

ЗМІСТ

Від редактора	5
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У 1991–2014 рр.	
Скирда В.В., Шрамко І.Б. Археологічна наука в Харківському університеті	8
Ручинская О. А., Сергеев И. П. Древняя история и античная археология в Харьковском университете	27
Сорочан С. Б., Домановский А. Н. Четверть века пути в средневековье: Медиєвистика на историческом факультете Харьковского университета	41
Миколєнко Д. В. Дослідження історії зарубіжних країн Європи й Америки нового та новітнього часу на історичному факультеті	59
Станчев М. Г., Тумаков О. І., Чувпило О. О. Сходознавчі дослідження на кафедрі нової та новітньої історії ХНУ	72
Журавльов Д. В. Кафедра історії України та її внесок у розвиток українознавчих досліджень	86
Наумов С. О. Українознавчі студії в «непрофільних» підрозділах історичного факультету	98
Духопельников В. М. Русистика на историческом факультете	111
Кісельова Ю. А. Розвиток історіографії на історичному факультеті Харківського університету	123
Іващенко В. Ю., Красько О. І. Дослідження в галузі джерелознавства, архівознавства та спеціальних історичних дисциплін на історичному факультеті Харківського університету	134
Павлова О. Г., Куделко С. М. Музєєзнавство, мистецтвознавство та пам'яткознавство на історичному факультеті ХНУ імені В. Н. Каразіна	145
ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО	
Безкровний Ю. О. Анкета журналу «Украинская жизнь» з національного питання	154
Бондаренко Г. А. Організаційні аспекти функціонування православної періодики Харківської єпархії (1862-1917 рр.)	161
Лиман С. И. История средних веков в творчестве профессора Императорского харьковского университета Ильи Фёдоровича Тимковского (1773–1853)	170
Мизгін К. В. До питання критики нумізматичних джерел (на прикладі вивчення знахідок античних монет на території Східноєвропейського Барбарікуму)	179
ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ	
Буйнов Ю. В., Гречко Д. С. Погребения женщин в курганах скифского времени северскодонецкой Лесостепи: палеосоциологический анализ	190
Ващук П. В. Нові принципи міжнародних відносин у дипломатичній грі ренесансного правителя Франциска I Валуа	200
Димидюк Д. А. Арабо-візантійське протистояння як чинник становлення Вірменської держави за правління Феодора Рштуні (639-658)	208
Сайко М. М. Кредитні документи банкірів античного Риму (розписки, іпотечні угоди, договори товариства)	216

Фомин М. В. О культе местнотимых святых в ранневизантийском Херсоне	225
Янко А. Л. До інтерпретації етрусського напису з Риму (REE 47/29)	232

НОВА ТА НОВІТНЯ ІСТОРІЯ

Гребень Е. А. Партизанское движение в Беларуси в документах коллаборационной администрации	241
Долід В. В. Залізничне будівництво як фактор активізації трудової мобільності у британських африканських колоніях (кінець XIX – початок XX ст.)	249
Ковбасюк С. А. «Місця відпочинку»: популярна культура в ув'язненні і практиках міської еліти в Нідерландах другої половини XVI ст.	259
Посохова Л. Ю. Еволюція стратегій виховання дітей козацької старшини Гетьманщини та Слобідської України в XVIII ст.	267
Mykolenko D. V. Stefan Stambolov and «stambolovists» in the opposition to the Government of Konstantin Stoilov (1894–1895)	274

ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

Посохов С. І. Нова книга в факультетській серії меморіальних видань (<i>Георгий Николаевич Попов – профессор Харьковского университета : Библиография. Воспоминания / сост. М. Г. Станчев, Ю. Ю. Полякова ; науч. ред. С. Ю. Страшнюк ; библиогр. ред. С. Б. Глибичкая. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2015. – 64 с.</i>)	286
Чорний Д. М. Рецензія (на монографію В.В. Калініченко <i>На зламі епох: земельна громада в Наддніпрянській Україні (1917–1930 рр.) : Монографія / В. В. Калініченко. – Х.: ХДАК, Видавець Савчук О.О., 2013. – 635 с.</i>)	287
Робак І. Ю. Історіографічні образи В.Н. Каразіна (<i>Рец. на кн.: В. Н. Каразін. Діалоги у часі й просторі: дослідження і матеріали / уклад. О. І. Вовк, С. М. Куделко; наук. ред. проф. С. І. Посохов. –Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 272 с.</i>)	288
Звіт про наукову роботу історичного факультету за 2014 р.	290
Хроніка подій на історичному факультеті	297
Публікації співробітників історичного факультету за 2014 р.	305
Інформація про авторів	332
Список скорочень	335

Від редактора

Ви тримаєте у руках 50-й випуск «Вісника» історичного факультету Харківського університету. Протягом багатьох років саме у цьому періодичному виданні публікували свої праці науковці факультету. Звичайно, на сторінках «Вісника» друкуються праці і тих авторів, які працюють в інших навчальних закладах та наукових установах, але переважають праці науковців факультету. Значною мірою саме завдяки «Віснику» ми можемо простежити ритм та розмаїття наукового життя на факультеті. Враховуючи таку його роль, з 1999 р. у цьому виданні ми почали друкувати звіти з наукової роботи заступників декана, хроніку подій за рік та бібліографічні відомості про праці, які вийшли друком у році, що завершився, а також некрологи. Завдяки цьому «Вісник» перетворився на справжній літопис життя факультету. Починаючи з 31-го випуску (1999 р.) суттєво збільшився його обсяг, з'явилися тематичні рубрики, ми почали публікувати рецензії, змінювати дизайн. З 2011 року «Вісник» виходить двічі на рік. При цьому один випуск є загальним, а другий – спеціальним. Спеціальний випуск присвячений певній проблемі чи події, йому передують відповідні наукові конференції, він має свого координатора (тепер – запрошеного редактора). Першим таким спеціальним збірником став 44-й випуск. Він був присвячений такому напрямку історичних досліджень, як історія повсякденності. Його основу склали статті учасників відповідної наукової конференції, яка відбулася на історичному факультеті в жовтні 2010 р. за ініціатииви Інституту історії України НАН України. Вважаємо, що такий шлях дозволяє як найкраще поєднувати усталену спрямованість «Вісника» із пошуком відповідей на виклики сучасності, дозволяє цьому виданню виконувати репрезентативну функцію й, водночас, не залишатися осторонь тих актуальних наукових проблем, які для свого вирішення вимагають концентрації зусиль фахівців з певного напрямку.

Враховуючи, що цей випуск «Вісника» можна вважати ювілейним, редколегія вирішила опублікувати на його сторінках статті, у яких би аналізувався науковий доробок по основних для факультету напрямках. Ми згадали, що колись, до 185-річчя університету, вийшов друком «Вісник» (Вип. 24), у якому підсумовувалися результати історичних досліджень за весь час існування університету (до 1990-го року). Відповідно, у цьому випуску ми намагалися продовжити цю працю, приділивши увагу періоду незалежної України. Статті, які вміщено в першому розділі являють собою як аналітичні, так і суто інформаційні матеріали. Вони дозволяють краще з'ясувати як здобутки науковців факультету, так і помітити певні прогалини, сформулювати завдання на майбутнє. Сподіваємося, що така рефлексія стане у нагоді і досвідченим фахівцям, і молодим вченим, буде корисною як власне для нас самих з метою